

omenil Lujizo Pesjakovo in Pavlino Pajkovo, zaslužila bi tudi Márica, da se imenuje. Saj je glede kvalitete svojih spisov vsaj istovredna z omenjenima dvema, zlasti pa še od nje mnogo pričakujemo, ker je marljiva in se uči.

Omenivši Tavčarja, Kersnika i. dr. se spominja tudi slovenske »moderne«: »Od r. 1895. objavljajo se u mladých spisovatelů silné naturalisticki proudi. Najvíce vynikají v »Ljublj. Zvonu« Radosl. Murnik, ostrý a důvtipný satirik, Karol Dolenc a Fran Govékar, jehož román »V krvi« (1896) vzbudil silnou polemiku proti »novostrujarům, jimž se však již nyní musí přiznati, že piší stkvělym (sijajnim) slohem«.

O »Dom in Svetu« pravi, da se v njem pridno neguje pesništvo z nabožno-moralno in didaktično tendenco; med njegovimi pesniki bi bilo treba omeniti tudi Hribarja. — Končno govori Murko še o dramatični in znanstveni literaturi.

Z veseljem moram konstatovati, da je dr. Murko sijajno rešil svojo nalogo. Za to nam jamči že njegovo ime; Murko je literaren historik v najidealnejšem pomenu besede, ki zna pisati tako, da zbudi v vsakem zanimanje; on pozna temeljito vse slovanske in nemško literaturo, kar je že večkrat in z večjimi deli dokazal. Njegovi članki v »Slovníku Naučnem« so velezanimivi, jedrnatí in pregledni. Bratom Čehom je naslikal naše kulturno in duševno življenje tako, da smemo biti zadovoljni. Zato je izvestno povsem upravičeno, da sem navel o glavnih pisateljih njegovo sodbo, ki bode marsikoga zanimala, komur »Slovník« sam ne pride v roke.

Dr. Murko je torej podal Čehom pregled slovenske literarne zgodovine; dobimo li tudi mi kdaj od njega zgodovino slovenskega slovstva?!

Dr. Vidic.

»Prosvjeta«, ki izhaja v Zagrebu, in katero smo v našem listu že večkrat priporočali, je prinesla v svojem VI. letniku za Slovence zelo zanimivo zgodovinsko študijo Ban Ivan Vitovac (sp. E. Luszowsky). Prav toplo jo priporočamo našemu naraščaju zgodovinarjev, ki je začel vendar »tandem aliquando« krepko nastopati. Gospodu pisatelju pa moramo očitati, da se ni potrudil ter poiskal slovenskih imen za Ossiach, Gurk, Radmannsdorf, Sann, Montpreis, Rohatsch itd., da ne govorim o Sannecku, Wallenburgu, Herbergu, Königbergu itd., ki imajo tudi slovenska, čeprav manj znana imena. — V istem letniku je priobčil Fr. S. Kuhač za primorske Slovence zanimivo študijo o italijanskem glasbeniku Tartiniju (* v Piranu 1092, † 1770), ki je sprejemal v svoje skladbe hrvaške narodne napeve, samo da jih je prilagodil in priredil po zahtevah italijanske glasbe, ne da bi s tem plagijate delal. Znano je, da je Kuhač nekaj enakega v Haydnovih skladbah dokazal.

Mislim pokojnicama hrvatskim pedagogima i učiteljima. Sveska prva. Spjevao Ljudevit Varjačić. Dio čistoga prihoda namijenjen je spomeniku Ivana Filipovića. U Varaždinu. Troškom i nakladom pisca. 1898. 12° 60 str. Cijena 30 novč.

Listnica uredništva. B: »Zvon« je objavil zadnjič nekaj Vaših dekadentnih pesmi, ker bje v njih prava in nežna lirska žila. Ker ste nam spet poslali nekaj stvari v tem »modernem« žanru, naj Vam pojasnimo svoje stališče glede te naj-novejše lirske oblike! Najradikalnejši dekadentje se ne brigajo ne za metrum, ne za stik. Tako smo čitali lani v češkem časopisu »Naše doba«, in dr. Förster je v našem listu objavil temeljit essay o dekadenci. V formalnem oziru je po našem mnenju dekadenca nekaka reakcija proti puhlemu formalizmu, ki je gledal

in še gleda v prvi vrsti na gladko sestružen in politiran verz in zvonek stik, v drugi vrsti šele na duh, na vsebino. Tako so se rodile tiste historične stalne lirske oblike, o katerih je že večkrat govorila naša listnica. Vsakdo, ki je spisal kak »sonet«, »ritornel«, kako »sestino«, ali kako se še zovejo vse te umetne umetnosti, je mislil, da je njegov izdelek že zaradi oblike lirika, poezija. To je seveda čudna zmeta! Pravi liriki in poetje sploh se niso nikdar uklanjali formalizmu. »Duh je, ki si ustvari obliko«, bi lahko rekli. Poleg drugih vzrokov je tudi najnovejša dekadentna struja nekak protest proti vsaki formalistični pedanteriji v stihotvorstvu. Toda — sunt certi denique fines! Naj povemo na kratko! Vse naše listnice počenši z l. 1895. pričajo, da nismo nikakršni formalisti, in da ne pripoznavamo nikakršnih »stalnih« oblik.

Prepričani smo, da v poeziji nikakor ni neogibno potreben stik, zlasti v epiki ne. Stik ima vobče dvojen pomen. Prvi je muzikalni in je na svojem mestu posebno v takih pesmih, ki se pojo; drugi pomen stika pa je, da markira kako misel ali pointo v verzu. Zato pa tudi ni vsaka beseda v verzu vredna, da bi se »stikala« ali »rimala«; zato pa stik, kakor je že Stritar svoj čas to reč prav po domače razlagal, ni zgolj pusta igrača. Vendar stik ni neobhodno potreben niti v liriki. Tisti poetični aroma, ki se v pravi liriki in v poeziji sploh niti analizirati ne da, ampak ga moremo samo občutiti in uživati, je pristopen duši, ki je sploh sposobna uživati poezijo, tudi brez vsakega uho božajočega stika. Tudi kak določen verz ni baš predpisan; ni neizogibno potrebno, da bi moral imeti verz ravno toliko in toliko stopov. Ni potrebno, da bi morala imeti kaka kitica ravno toliko in toliko verzov, ker delitev kake pesmi v strofe že a priori ni potrebna. Ne pripoznavamo absolutne veljave »asonanc« in »aliteracij«.

Tako daleč se strinjamo z vsemi svobodnimi stikotvorci, z vsemi anti-formalisti in tudi z »dekadenti«. Toda nekaj pa vendar poudarjamo in pripoznavamo: to je nekak razviden in dosleden ritem, ki daje verzu pravo življenje. Lepo tekoč ritem (metrum) je baš tisto, po čemer se razlikuje poetična beseda (da ne rabimo izraza »oblika«) od tako zvane »proze«. Tisti pravi entuzijazem, tisti pravi duševni polet provzročuje v sestavljanju besed neko določeno, redovito valovanje, neko skladnost in neko »mero«. Besede pa se pravemu poctu izlivajo v ritmično soglasje same od sebe. Ritom (metrum) sam pa je zopet tisti konj, ki »nosi« poeta in njegovo dikcijo. Ako se torej zavrže še metrum, kakor so ga zavrgli nekateri ekstremni dekadentje, v čem se potem razlikuje poetična dikcija od tako zvane proze? Po ti poti, ki so jo nastopili najskrajnejši dekadentje, pridemo v pravo metrično anarhijo ter zaidemo v nasprotni ekstrem! Formalistom je bila in je stalna, pedantična verzna in strofna oblika skoro prvi znak poezije, najekstremnejšim dekadentom pa je pravo obeležje pristne poezije — kaos. Tu se dotičemo dekadentske poezije seveda samo z ozirom na verzifikacijo; o idejni strani te tako zvane moderne struje govoriti ni danes naš namen, niti ni prostora v listnici. Priporočati smo hoteli slovenskim dekadentom samo to, naj ohranijo v svojih verzih vsaj še poglobitveni moment pravega verza, to je metrum, ki izražanju poetične misli ne jemlje svobode — kar potrjuje menda dovolj zgledov iz svetovnih literatur in tudi iz naše domače...

